

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri foarte moderate

Abonamente și insertiuni se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Scrisoarea d-lui Dr. I. Mihu

adresată unui fondator al foii „Libertatea“.

La rugarea unuia dintre amicii fondatori ai foii noastre, ca să-și arate și d-sa părerea asupra situației politice, dl Dr. Ioan Mihu i-a răspuns cu următoarea remarcabilă scrisoare:

VINEREA, 15 Febr. 1902.

Stimate amice!

Cu toate că nu am pretenția a fi numărat între politicienii de profesiune, ba în timpul din urmă mi-am impus chiar o rezervă în afacerile noastre publice, bucuros vin a răspunde la stimabila D-Tale dela 30 Ianuarie a. c., pentru-că nu am motive a tăinuți părere mea privată, asupra chestiunilor sulate de D-Ta. Intrând în medias res, după mine, dacă este vorba a începe o acțiune politică, cu oarecare sorți de izbândă, primul lucru ce se impune este: o revizuire resp. modificare a programei din 1881, conform împrejurărilor de astăzi. Ținând seamă de experiențele făcute și situațiunea dată, mai înainte de toate, revindicările de drept public, cuprinse în punctele 1 și 9 a programei, adică chestiunea autonomiei Transilvaniei și revenirea asupra pactului dela 1867, trebuiesc eliminate din programă, având a ne pune întru toate pe baza legilor existente. Căci aceste postulate pot fi foarte frumoase, pot fi foarte bune, ele însă sunt și vor rămâne dorințe ideale, a căror realizare trece peste puterile, de cari noi dispunem și cari sunt urmarea naturală a trecutului nostru vitreg.

Eu așa sunt convins, că noi din ale noastre puteri, nici-când nu vom putea realiza aceste postulate a programei din 1881, mai ales astăzi nu, dat fiind, că Ungaria de astăzi nu mai este Ungaria dela 1867, un lucru pe care l'a recunoscut mai zilele trecute în plenu parlamentului austriac, chiar și ministrul președinte Dr. Koerber.

În acest respect nu face absolut nici o diferență, ori se va ținea și mai departe la rezistența pasivă, ori se va trece la activitate parlamentară, căci rezultatul tot zero va rămânea.

Ear' a mai crede și astăzi, după toate cele petrecute, la întrevinerea Coroanei, a triplei alianțe sau mai știu eu a căror factori europeni, în favorul postulatelor noastre de drept public, a conta în această privință, cum aș zice, la ajutor străin de noi, este după a mea părere, mai mult decât o naivitate politică.

Să încetăm deci a stăruți pentru lucruri imposibile și se ne facem sama cu exigențele unei politici mai realiste, care ne promite mai bune rezultate efective!

Știu eu bine, că eliminate fiind postulatele, de drept public din

programă și punându-ne pe baza legilor existente, dar' stând noi cu mâinile încrucișate, încă nu ne vor sbura porumbii fripti în gură, este însă peste îndoială, că în asemenea cas, situațiunea partidului și mai ales posibilitatea unei lupte serioase și bărbătească, se va ameliora în mare măsură, anume:

În chipul acesta se va lua o armă puternică din mâna acelora, cari au deosebit interes a ne prezenta, în ochii Monarchului și a opiniei publice, ca dușmani ai patriei, ceea-ce și până acuma ne-a cauzat grele și amar simfite daune naționale.

Solidaritatea în lupta națională a tuturor naționalităților din patrie, va înceta a rămânea o frasă goală, de sine fiind dată posibilitatea mergerii mână în mână, întru elup-tarea celorlalte postulate a programei, un lucru asupra importanței căruia, cred că nu este lipsă a insista îndeosebi. Fiind postulatele noastre din programă, basate pe legile țării și reclamate prin spiritul vremii și al progresului, cu timpul chiar și dintre maghiari se vor afla oameni cu minte și inimă pentru binele țării, cari după-ce se vor fi convins despre sinceritatea intențiilor noastre, va trebui se admită și necesitatea împlinirii postulatelor noastre legale, pentru-că ori-cât s'ar preface, totuși bine o știu și ei aceea, că patria noastră comună numai atunci-că va fi tare și numai atunci-că va putea face progrese reale, dacă naționalitățile vor fi împăcate și cu drag vor da mâna de ajutor, la întărirea și înflorirea ei.

Toate aceste rezultate însă, precum am zis și mai înainte, numai așa vor putea fi ajunse, dacă nu vom sta cu mâinile încrucișate privind mersul lucrurilor cu un fatalism oriental, ci vom munci și lupta cu bărbăția și maturitatea recerută, înmulțindu-ne forțele de care dispunem astăzi.

În acest respect, aflu eu de lipsă întregirea programei din 1881 în două direcțiuni, anume:

Programul trebuie întregit cu postulatele social-politice, agrare și economice, probleme ce preocupă astăzi întreg apusul cult, și tot atâtea postulate, chimate a asigura bunăstarea și prosperarea existențelor mici, marea majoritate din care se formează partidul nostru.

Lupte politice fără însuflețire de cauză, nu se pot da!

Ear' noi numai atunci-că vom

putea însufleți poporul nostru, când i-vom vorbi la înțelesul lui.

Ce efect ar avea în această privință, dacă pe lângă accentuarea bunurilor ideale, cum sunt limba și naționalitatea, s'ar putea adauge, că programa noastră pretinde:

a) scutirea unui minim de avere de sub cotribuție, de sub execuție și vindere;

b) reducerea serviciului militar la 2 ani;

c) contribuția progresivă;

d) ajutorarea lucrătorilor la timp nevoie, etc. — cred că nu trebuie expus mai pe larg, mărginesc deci a accentua, că pe această cale ne-am aprofția mai ușor de inima poporului, am trezi în el interes față de cauză și i-am întări conștiința sa națională; tot atâtea lucruri de cea mai mare însemnătate pentru viitorul nostru mai bun.

În fine nu poate lipsi din programă datorința expresă a membrilor sei, a sprijini în mai mare măsuri și cu mai mult interes:

a) biserica noastră națională și școalele noastre confesionale, fortărețe nebiruite a naționalității noastre;

b) instituțiunile noastre culturale și economice;

c) produsele noastre literare și mai ales ziaristica noastră, destul de modestă;

d) viața socială românească peste tot.

Fiind programa astfel statorită și punându-ne cu toții la lucru așa precum se cere, realizarea postulatelor politice din programă, poate întârzia un timp oare-care, pentru-că depinde și dela factori străini, cărora avem a-ne impune.

În ce privește însă postulatele naționale culturale, indicate în urmă, realizarea acelora nu depinde, decât dela hărnicia și însuflețirea noastră, și nu suferă îndoială, că dacă în acest respect ne-am pune la lucru bărbătesc, în scurt timp am putea face minuni, și am constrînge pe contrarii nostri, cari cugetă la posibilitatea desnaționalizării noastre, a exclama: „lasciate ogni speranță!“, tocmai precum a exclamat mai de curând în o adunare a Nemților din Boemia, șeful acelora Dr. Eppinger, care a spus în auzul adunării, cu Cehii, slabi la începutul veacului trecut, prin cultivarea limbei, literaturii și așezămintelor lor culturale, astăzi s'au întărit în așa măsură, încât nu se mai poate gândi la posibilitatea germănisării lor, și deci — trebuie căutată calea ce duce la împăcarea pretenșiunilor lor naționale!

Cu acestea sfîrșesc epistola prezentă cu aceea, că, picați odată de acord asupra programei partidului însuși, după cea mai bună

a mea convingere, chestiunile de organizare de partid și de tactică, cum sunt pasivitatea și activitatea, nu vor mai întâmpina greutăți neînvingibile.

Terminând, Te rog a nu-mi lua în nume de rău părerile expuse, chiar dacă ceva nu Ți-ar conveni, căci ori-cum vor fi, au meritul a fi isvorite din absolută bunăcredință și din interes curat, apoi mai cugetă și la aceea, că oamenii nu pot fi toți și în totdeauna de o părere.

Te rog a-mi păstra sentimentele D-Tale prietenești nealterate, și Te salut frățește, al D-Tale

Dr. Ioan Mihu.

„FORME“

„Gaz. Transilvaniei“ ne ceartă mereu pentru scrisesele noastre, îndeosebi însă pentru cuvântul repețit enunțat de noi, că de dragul formelor, nu vom jertfi și nu vom neglija esența. Și afirmând că noue ne-ar fi trebuind numai esența, ear' formele le-am fi lăsând celor-ce se închină naționalismului din era vechiă, exclamă: „Ca și când s'ar putea cugeta esența fără de formă!“

Dar' a cerca să ne facă cineva pe noi ridicoli pe tema asta, este a se expune însuși ridicolului. Noi n'am afirmat nici-când, că ar putea exista esență fără forme, forme în cari s'o prinzi, s'o marcezi, s'o manuezi.

Noi știm un lucru: esența o avem: e însuși poporul nostru român, care își are legitima sa dorință și pretensiune, de a trăi o viață națională în această țeară, potrivită cu firea care i-a dat-o D-zeu, își are aspirațiile sale legitime și nobile, de ordine morală și materială. Suma acestor aspirații și străduința de a le realiza: iată obiectul, esența luptelor noastre politice. Această esență au turnat-o părinții nostri într'o formă, frumoasă, foarte frumoasă, și au mers cu ea înainte, luptând pentru realizarea ei.

Astăzi forma aceea, deși tot frumoasă, a devenit imposibilă de folosit, prin forța majoră, prin împregiurări schimbate. Noi credem că, decât cu forma oprită, să steie oprită și esența, e mai bine să lași să rămână locului numai forma, ori-cât de dragă Ți-ar fi, și să-ți potrivești alta, în care așezându-ți aceeași esență: aspirațiile legitime naționale, să străduiești cu ele înainte și odichnă să nu-ți afli, până nu vei fi atins realizarea lor. Apoi zice forme să schimbi, ca gonaciul care schimbă zece cai deveniți în drum necapaci de goană mai departe. Prin aceea că am schimba forma și am merge înainte cu esența, ne-am dovedi numai bărbați, ear' tufe ne-am dovedi când am sta înglodați acolo, unde o formă ni-s'a împedecat!

De aceea zicea dl Dr. A. Vlad în numărul nostru trecut că: dacă părinții nostri au știut afla în timpul lor o formă potrivită și practicabilă, să știm acum și noi găsi una potrivită și practicabilă în situația noastră; și de aceea dl Dr. Ioan Mihu își presintă azi, mai sus, părerea dsale, foarte serioasă și reală, asupra formei în care crede că ne-am putea duce la mântuire esența!

În acest sens vorbim noi de „forme“ și de părăsire de forme!

De altfel autorul articolilor din „G. T.“ arată însuși că de greu lucru s'a apucat, când cearcă a scoate sens stra-

niu din scrisesele noastre, căci, pentru a aduna și arangea cuvinte din articli nostri, cât să rezultă ceva bizar, cu ce să se poată produce înaintea cetitorilor sei, îi trebuiesc tot trei-patru zile până înghiabă o producție. (În două săptămâni a scris 4 articli: în 25 Febr., 27 Febr., 1 Martie și 5 Martie. Când va intra în... April, avem nădejde să meargă mai bine...)

Ministrul de comerțu Alexandru Hegedüs, a abzis cu 1 Martie, de postul pe care l'a ocupat acum de 3 ani. În locul lui Széll a recomandat M. Sale de ministru pe Ferd. Horanszky.

Ministrii gyenge legény-i... Vorbind de retragerea ministrului de comerțu Al. Hegedüs, și de alegerea lui Horanszky în locul lui, „B. Hirlap“ apreciând pe acest din urmă, că ar fi un om deosebit între politici și bărbați de stat unguri, scapă și următoarea vorbă:

„Că acest bărbat nu s'a putut validă în Ungaria până la vârsta de 64 ani, deși aci atâtea nevoiesi au ajuns ministri (anyi gyenge legény lett minister), asta caracterizează starea nealduită în care am trăit și am suferit la capătul veacului ce trecu...“

Noi vedem că nu numai sfîrșitul veacului trecut, ci și începutul celui de față se caracterizează în această patrie prin atari ministri. Nici cei de azi, cu Széll cu tot, nu-s mai altfel. Numai la părere. În fond și în ce privește prevederea lor politică, toți sunt la fel — gyenge legény-i.

DIN DIETĂ

SZÉLL — TERIBILUL

În 27 Febr. primul ministru Coloman Széll a vorbit și el între altele de chestia naționalităților. Să pare că primul ministru se teme că începe să i-se clatine „popularitatea“, vîzînd că opoziția l'a atacat pe unele teme, și de aceea a cercat să-și facă nișel reclam nou, vorbind și el despre naționalități și licitînd în șovinism față de acestea! Széll a vorbit cu atâtea îngâmfare, așa de-a călare despre naționalități, încât om cu judecată rece, reală, nici nu poate sta serios de vorbă asupra cuvintelor lui. A declarat anume că: el în Ungaria nu recunoaște că ar exista o chestie de naționalități, așa precum în alte părți ale Europei se cunosc și se tractează atari chestii. Sunt și aici la noi unele lucruri, pe cari anumiți cetățeni de limbă nemaghiară le aduc înainte ca plângeri ale lor, dar' despre o chestie de naționalități mare, serioasă, nici nu vrea să pertracteze! Ii pare rău și aceea, că alți deputați au adus-o înainte în atare formă în dietă!... Nu recunoaște nici dreptul altor limbi alături cu limba maghiară, căci caracterul maghiar al acestui stat nu îngăduie asta!...

Și așa mai încolo. Licitație de șovinism. Alți deputați, foarte șovinști, au discutat, s'au certat cu Sași, cu Slovaci, cu Sârbi, pe tema nemulțumirii și nedreptății

naționalităților, — Széll le bagă de vină că au stat și de vorbă, doar' e păcat de vreme, nu vedei că statul acesta e., curat maghiar și chestie de naționalități nu există?

Iar' că un prim-ministru poate vorbi atât de cinic și disprețuitor despre noi națiunile nemaghiare din patrie, care facem majoritatea locuitorilor țării, e și vina noastră: De am organiza noi odată lupta noastră politică, în felul cum, de pildă, dl Dr. Mihai propune în articolul din fruntea numărului nostru prezent, angajându-ne și întreg poporul până jos, și găsim o basă aproape întru toate comună cu celelalte naționalități, și ne-am face apoi împreună prezentarea pe terenul de luptă în fața dlui Széll de azi sau a altuia de mâine, — se fim siguri că i-ar scădea cu 90% cinismul cu care azi ne tratează! Așa însă crede că-i e îngăduit a vorbi astfel despre ființa noastră; declarându-ne simplu, că — nu existăm!

DIN ZARAND

BRAD, Febr. 1902.

— Consolidare în Brad. — Producțiune. — Ce ne lipsește momentan! —

Bradul, prin pozițiunea sa și prin instituțiile sale, deja e un centru *cultural*, dar' tinde a fi și un centru *comercial* și *industrial*. Atârnă dela frunțașii Români de aici, ca se ne putem afirma, ca Români, și pe terenul comercial și industrial.

Până aci străinii ne-au inundat. Aproape întreg comerțul e în mâna lor, firmele române abia se încetețesc, și, ce e dureros, s'au aflat și între ai noștri, care se-și pună firma scrisă în — *limbă străină!*

E o rățacire, și cred că nu vor mai fi imitatori.

Măestrii străini, de prin Abrud și din alte locuri, au fost aduși și spriginți pe toate căile din partea societății maghiare de aici, mai mult însă de ținutul românesc de aici!

S'au înmulțit, ce e drept, aici și meseriașii români, dar' ar fi putut să se înmulțească și mai tare, și să ne lăsăm loc străinilor a se înkuiba între noi. Înmulțitu-s'au și elevii noștri de meserii în număr frumos. Și astăzi încă meseriașii români sunt mai mulți decât străinii. Ei însă au stat risipiți și nu-și cunoșteau forțele lor. Astfel la anumite dați, pe unii din ai noștri i-am văzut în castele străine, d. ex. la »Olvasó körül« meseriașilor maghiari etc.

Și nu e bine așa! Să ne ferească D-zeu! să nu mai dăm mâna celui-ce ne sapă pământul de sub picioare, și să nu mai fim la bucurie cu cei-ce atentează la viața noastră națională!

Aceasta să ne fie — vorba, așa după-cum ne este portul și firea românească.

Cunoscându-ne forțele, vom vedea că suntem destul de tari, spre a nu mai lăsa terenul întreg străinilor, ci a ne ocupa noi partea noastră!

Un început bun s'a făcut pentru meseriașii noștri. Ei s'au întrunit. S'au aflat oameni între înțelegință, cari au crezut sosit timpul a da luarea aminte cuvenită meseriașilor noștri. Și credem că ei vor forma un element viguros în viața noastră românească de aici.

Sunt câte-va săptămâni, de când la inițiativa prof. Boneu, mai mulți din meseriașii noștri au fost concentrați, spre a-și da seama de viitorul lor, și de cele-ce ar fi de făcut pentru meseriașii noștri. Prima manifestare a meseriașilor noștri ca semn al pornirii pe

o cale mai conștie de sine, românească, a fost seara dela 16 Febr. n. cu producțiunea asupra căreia a-ți publicat raport în numărul trecut.

Dacă până azi măestrii noștri au fost lăsați sbuciumați, pe viitor avem sfânta datorie a-i îmbrățișa cu căldură.

Una le cerem: *să fie Români cu inima și cu fapta!*

Societatea »Crișana«, care a jertfit atât de mult pentru scopuri filantropice, va fi, credem, și față de meseriașii români, cu toată considerarea. Nu mai puțin cassa bisericii din Brad le va da ajutorul posibil. Așa sperăm apoi a întări bransa meseriașilor noștri.

În Brad și giur se simte azi prea mult lipsa unui *advocat român*, care însă nu numai om, ci și *Român verde să fie!* Ar face minunată carieră și parale! Dl F. János dela Dej însă, stee unde e, că aici nu se va feri! *Eremțul.*

Capete stricate...

La alegerile trecute de deputați, s'au aflat și oameni de aceia, cari s'au născut, ce-i drept, din Români, dar' cari prin școală și prin societatea în care s'au învățat, azi numai ca prin vis își mai aduc aminte că se trag din isvor românesc de vieță... Un atare pare a fi și avocatul Szombathy György din comitatul Aradului. El e Ungur în tâlpi, dar' când veniră alegerile, d'odată se făcu Român, îl scriseră pe foile și placatele de reclam: George Sombati, corteșii îi ziceau Domnu Sâmbăteanu, și porniră în cerc printre alegători, cerându-le să spriginească pe dumnealui, că e Român, nu pe deputatul vechiu, Ungurul Takányi Sándor. Și inima bună a poporului român, a crezut și a urmat, și dl Szombathy trânti pe Takányi, care nu s'a știut da și el că îl chiamă d. e. Alexandru Tocană... și se dee tocane mai multe ca celalalt.

După alegere oamenii lui Takányi au dat protest contra alegerii lui Szombathy, și între altele spun în recursul lor, că acesta a fanatisat poporul, și alegătorii lui au eșit în luptă *ca Români* pentru *Român*, și ca semn duceau în frunte «o cruce împodobită cu *frunză de stejar verde*!» (Bieții oameni neputând pune tricolorul, au pus măcar frunza de stejar). «*Și este știut*, zic cei cu protestul, *că frunza de stejar a fost la 1848 simbolul Românilor revoluționari.*»

Și cu astfel de motive fleacuri, voiau să aște pe judecătorii Curiei, ca să nimicească alegerea în care, sub steagul crucii, urgisiții Valachi trântiră pe groful ungur Takányi..

Sunt ridicoli. Zi-le capete stricate, și treci mai departe. Numai ride poți de starea aceasta a creșterilor ungurești, stricați de șovinismul cel mare cu care îi imbeată foile lor. Curia însăși a desprețuit ridicolul motiv și a întărit alegerea crucii.

Fabrică slovacă. Banca *Tatra* din Turocz-Sz.-Mărtin întemeiază o *fabrică de celuloză*, cu un capital de un milion cor. pe acții. Prospectul e subscris de mai mulți fruntași Slovaci și zece Cehi. Ziarele șoviniste sunt pline de necaz.

Correspondență

Cronică din Blaj.

— Febr. 1902.

(*Serata clericilor.*) Țin la promisiunea făcută și viu se vă scriu despre serata societății »Inocențiu Micu Clain« a teologilor de aci, deși cam târziu. Înființată în anul 1863/4 de către clericii tineri ai anului I. și II., această societate nu a încetat a-și revărsa roadele folosite asupra membrilor sei. Dela anul 1874 alegându-și de patron pe providențialul arhieru I. M. Clain, un avânt nobil o duse în curând pe calea progresului. Și cele mai plăcute dovezi ale acestei înaintări au fost ședințele festive ale ei, cari de doi ani încoace s'au prefăcut în serate literare-musicale.

Prin un frumos și cald cuvânt de deschidere, președintele Societății declară în prezența unui ales și numeros public serata de deschisă. Acestui cuvânt îi urmează un cântec în cor, expresiunea vigoarei și însuflețirii de care erau cuprinși clericii în frunte cu conducătorul corului, teologul A. III. A. Popovici. E nobilă tendența de-a se instrua teologii ei de ei, cu conducător din sinul lor. Și ostenelele le sunt bine răsplătite, succese frumoase.

După o disertație despre »secta po-căiților«, arătând cum își explică ei din Sf. Scriptură doctrina lor nazareică, disertație însă prea lungă și cam nepotrivită pentru serate unde publicul în mare parte e compus din dame, de altfel bine și cu pricepere lucrată, a urmat »*Răsunetul Ardealului*«. Răsunet nu numai al Ardealului, ci al *tuturor Românilor asuprași și obidați!* Părea, sub impresia acestei cântări de jale și de dor, că auzi pe bietul Moț cum își cântă soartea lui și a munților..

*Munților lui ce vă sălții
Că din aur nu trăiți...
Astăzi-măne cine știe
Nu-ți fi și voi — sărăcie!..*

Executat în o arie de jale, intercalat cu soluri admirabili, credeați că ți-se rupe inima, bine știind că azi și acest unic adăpost al neamului nostru, munții cei falnici, pe încetul trec în mâinile străinilor, exploataându-i, până ce într'o zi vor fi și ei — sărăcie!..

Dar' deodată focul bătrânelor vremi de mărire ne învioară inimile. Se începe adecă declamarea poesiei de G. Coșbuc »*Pașa Hasan*«. Simțiam cum ți-se mărește pieptul sub forța predării acestei balade istorice. Dar' iată că inima începe ear' a se liniști, atinsă de dulcile impresii a unei minunate piese musicale de Verdi, răsunând din arcușul măstru al teologului Popovici. El te predispuie la dulci reverii, la plăcute fantasii.

Celelalte puncte, dintre cari las acum anume afară »*cuvântul festiv*«, căci despre ideile lansate în el mă voiu ocupa cu altă ocaziune, au succes asemenea bine; mai ales în »*Pajura dublă*«, un marș wagnerian părea că măstrul, ne vestește când falnici putea-vom sub mândrul nostru steag, să mergem la lupta pentru libertate! »Sub impresiunile acestea am plecat acasă, unde ne așteptau alții tot așa de dornici de a ști decursul seratei, ca și stim. cetitori ai »*Libertății*«.

(*Trei sfinți.*) Această zi mare a fost prăsnuită în Blaj și ăstan cu o deosebită solemnitate. După sf. liturgie celebrată de corpul profesional al institutilor de învățământ, cari au de patroni pe cei trei mari dascăli ai lumii și erarhi Vasile, Gregoriu și Ioan, a urmat ședința festivă a studenților.

După un vechiu obicei, s'au declamat bucăți din limbile *română, latină, germană, greacă și maghiară* cu frumos succes. Peroratorii și disertantele au fost remunerati din fundațiunea premiilor înființată de Episcopul Maior. Cea mai plăcută parte a ședinței a fost însă cea musicală. Elegia cu solo de violoncel, a sfârșit în inimile tuturor un

povoiu de vechi dorințe. Era par'că ai auzi pe Ileana Cosânziana, căreia

„Din costiță floarea-i cântă
Nouă 'mpărății ascultă“...

Și trebuia să te aprinzi de acel farmec sfânt, ce-l revărsa în inimi acea elegie. Ear' premiera »*Brancoveanul Constantin*«, cunoscuta baladă de V. Alexandri, compoziție originală de *Iac. Murășan*, cu soli de alt și bariton, ne-a lăsat înmărmuriți. Căci părea că vezi cum Brancoveanul Constantin, boer vechiu și domn creștin, deșteptându-și copiii, se roagă lui D-zeu și le zice: *Vă gătiți..*

Că pe noi ne-a 'ncunjurat
Pașa cel neîmpăcat..

Îi prinde apoi și-i duce la Țarigrad. În accente de-o jale ne mai pomenită redă măstrul compozitor furtuna sentimentelor ce sbătea pieptul tatălui și al copiilor! Ear' peste toate acestea cruzimea pașei se ridică ca niște negrii, nori de vijelie.

Brancovene Constantine
Boer vechiu, ghiur creștine
De ți-e milă de copii
Și de vrei ca să mai fi:
Lasă legea creștinească
Și te dă în cea turcească..

Nu se poate închipui altcum decât numai sub impresia accentelor măestre ale compoziției, valurile copleșitoare ale inimii indignate de atâta păgânătate.

Dar' el răspunde:

Trei coconi de mi-ți tăia
Nu mă las!, nu mă las de legea mea!

Și aci culminează puterea artei., și măreț, plin de efect, aci s'a și finit.

(*Balul filantropic.*) Seara a fost balul filantropic *zis al studenților*. Încât știu, acest bal s'a desvoltat din ședințele și producțiunile ce le dădeau mai de mult clericii. Mai târziu apoi ei înșiși arangiau acest bal, ear' de când li-s'a oprit studenților manifestațiile din 3/15 *Maiu* (din 1884), acest bal s'a prefăcut în bal al studenților. A participat ăstan lume multă la el, din loc și din provincie. Venitul a fost peste 400 cor. în favorul fondului studenților morboși.

(*Post scriptum.*) În Blaj încep de-odată cu venirea primăverii a răsări bărbaii mari. Mulți cred că pe aci numai sub influința unei călduri vulcanice se mai pot însufleți oamenii destinați a deveni renumiți, unii prin căutarea capului lui Petofi, alții prin participarea la balul casinei maghiaro-jidane, și ear' alții prin diferite ocupațiuni, de ex. ținerea de toaste, când au motive de a se inspira (!). Ear' alătura de acestia stau bărbaiți cu adevărat pricepători de chemarea lor, cari vor fi preaslăviți de alte cranii, ear' de mine în alte cronice, cari vor urma.

Ida.

Din pildele altora.

„Invață ce e bun, și dela
„*dusmanul tău!*“

Ne tot mirăm, și ne vine acuși lucru de neînțeles, prin ce putere magică ajunge neamul jidovesc să fie atât de tare în lume, precum e, deși e un neam risipit ca făina orbului peste tot pământul! Cine urmărește însă mai deaproape lucrarea acestor oameni, nu se mai miră mult de sfârșiturile ajunse de ei, ci îi par numai prea firești, și își zice: tot așa ar înainta și alt neam de oameni ori-care, dacă ar lucra în același fel, și ar ținea la *olaltă*, și s'ar sprigină, cum aceștia *fin și se spriginesc!*

O pildă mai nouă: Jidovii au o societate numită *Kahal*, cu scop de a întări și mai mult seminția jidovească pe unde e. Societatea e răspândită prin felurite țeri, condusă în fiecare de sine. Iată acum

ce a hotărât sfatul societății jidani-lor din Tultzyn (Polonia rusească): A făcut cunoscut tuturor coreligionarilor, că societatea a declarat singur al celor aleși de ea dreptul de a vinde luminările pe care Jidovii le cumpără Vinerea spre Sâmbăta, precum și aluatul pe care îl întrebuițează la colacii de Sâmbăta! Și a pus la sinagogă o înștiințare în scris, că numai dela arăndașul lor au drept să cumpere oți credincioșii. Cei-ce vor cumpăra de altunde, vor fi pedepsiți astfel: copiii lor nu vor fi circumciși (botezați), la boale se va opri medicilor a-i cerceta și la moarte societatea lor de înmormântare »*Chebra Kadișa*« nu se va îngriji de înmormântarea lor!

Și credincioșii jidovi se supun, ascultă, și le merge bine.

Trecem peste părțile rele ale hotărârii senatului Kahalului din Tultzyn, și scoatem la iveală aceea-ce doream să se vadă: *disciplina aspră*, foarte aspră!, la care această seminție de oameni *se supune* când e vorba de treburile legii și neamului seu! Și pentru aceea sunt tari și mari, chiar și așa risipiți, și se întăresc într'una.

la uitați-vă printre noi. Unde e la noi spriginul recerut față de oamenii noștri cari ne stau la dispoziție cu marfa lor, cu știința lor, cu aceea de ce avem lipsă materială ori spirituală?

O, de s'ar trezi și în noi mai viu duhul de morțișă și îndărjită ținere laolaltă, duh care așa tari și mari face pe alte neamuri de oameni!

PENTRU ECONOMI

Anunț pentru altoi!

Reuniunea economică din Oraștie a primit zilele astea înștiințare dela școala de pomi din Turda, că înaltul ministeriu i-a dat de acolo 600 pruni altoiți, cu câte 10 cr. firul, și cheltuelile de pachetare și transport la Oraștie.

Dela Geoagiu vom primi meri, peri, cireși și vișini.

Să face cunoscut, că înștiințări la altoi se primesc încă numai până de azi o săptămână (Sâmbăta în 15 Martie n.)

Cine până la această dată nu s'a făcut membru, și nu s'a înștiințat la altoi, nu va mai fi primit, și altoile se vor împărși numai între cei înștiințați.

Starea sămănăturilor.

Ministrul de agricultură, publică următorul tablou despre starea sămănăturilor la capetul lunii Februarie, — pe temeiul rapoartelor primite dela corespondență economici din toate părțile țării:

Februar a fost mai mult primăveratic. Numai cătră sfârșitul lumii timpul a început a fi schimbăcios. E aproape generală plângerea, că cei cari au lipsă de ghiață, îndeosebi tovarășii de prelucrare a laptelui, au rămas fără ghiață, deși au așa mare lipsă de ea.

În zilele din urmă a lunii, pe alocurea, mai ales la locuri năsiptoase, s'a început din greu aratul și sămănatul.

Despre iernatul sămănăturilor de toamnă vin mai mult vești bune. Ici-colo șoarecii și insectele au făcut stricăciuni.

Sămănături frumoase sunt pe Pustă și dincoaci de Dunăre. Mai slabe sunt dincoaci de Piatra-craiuului, pentru-că

clima e mai rece și vânturile de miază-noapte mai strică.

Pe unele locuri au scos vitele la pășune. Pasc ici-colea holdele, ca să nu crească prea tare.

Știri economice.

— *Mari răvăsări de apă* se vestesc din America: Rulul Misisipi eșind din alvie a încat în mod teribil provincia de pe țărmul drept. Răvăsarea a fost pricinuită de repede topire a zăpezilor și de ploii. În cetatea Pitsburg, apa a ajuns până la rëndul întâiu al caselor celor cu mai multe rënduri. Rëndul de jos l'a umplut.

NOUTĂȚI

Sinodul protopopeso al tractului Orăștie e adunat azi, Sâmbătă, în adunare ordinară. Să va alege și comitetul protopopesco de nou (cu combinarea fostului tract Geoagiu) și unii membri în scaunul protopopesco.

— Siliți prin îmbulzirea materialului, n'am pus în numărul de față foită. Vom da însă foite foarte bune în numerii viitori.

Ultimul salut al iernii. Iarna n'o mănca lupii, zice poporul. În iarna asta însă părea că chiar o să fie dată de minciună vorba pășitului popor. Tot timp frumos fu Februarie aproape neîntrerupt, cald, încât, precum se vede și din raportul economic al ministrului (vezi rubrica „Pentru economi“), chiar în Febr. pe multe locuri începuseră oamenii a ara și a sămăna. Și pe la noi. La Geoagiu au fost început a scoate altoile din pământ, pentru a le da spre transplantare.

Mercuri spre Joi noaptea însă, iarna ne-a adus aminte, că n'au mănca o încă lupii! Deși sara fusese umedă, ploioasă, peste noapte a nins, și Joi dimineața aveam coperisele caselor albe. Pe jos nu s'a prins, căci s'a topit în urmele ploii. La munți însă a nins mult și gros.

De atunci încoace ear' e cald, frumos.

Examenele de maturitate, ușurate.

Ministrul de culte ungar, introduce o nouă reformă la examenele de maturitate, aducând oare-care ușurare în ele la examenul de limbă latină: Pe viitor nu se va mai recere traducere din limba de propunere a gimnasiului în cea latină, ci numai din latină în cea de propunere, ceea-ce e mult mai ușor studenților. În anul de față, ca an de trecere, se vor da studenților 2 tесе, se-și alegea pe plac de vreau să traducă în latină ori din latină.

La Mercurea a fost ales de proto-presbiter dl Dr. G. Proca, profesor seminarial din Sibiu.

Cronică din Blaj. Câștigându-ne în Blaj un zelos corespondent, publicăm cu plăcere în numărul de față raportul dsale asupra unor întâmplări din viața publică și culturală de acolo, deși acelea au avut loc cu săptămâni mai înainte. Le aflăm însă vrednice de scos la iveală și mai târziu, pentru-că corespondentul nostru știe prinde și scoate la iveală *spiritul*, care plutește asupra acestor manifestațiuni și care respire din ele: tendența de a întări în mod conștient și sănătos *subirea de lege și de neam*, de a trezi jaluzia pentru umbrele frumoase ale trecutului nostru național, și prin aceasta a întări sufletele, tinere ca și bărbătești, pentru lucrare spre ridicarea neamului! A scrie despre producții cu atari tendențe, nu e nici-odată prea târziu.

În viitor „Libertatea” va avea rapoarte scrise îndată despre lucrările de interes obștesc din Blaj.

Iarăși nenorocire la Reșița. În baia de cărbuni din comuna Doman (lângă Reșița) în 4 Marti a explodat

gazul ce sa afla în baie în lung de 60 metri. Pe lucrători, afară de 3, i-au mântuit, i-au scos afară întregi, dar' de 3 n'au mai dat. Să crede că vor fi ars și au murit în locul unde lipsa i-a dus să muncească.

La o nuntă din Valea-lepii umblând un fecior cu piștolul, a pușcat de junele Precup Radu, care a murit îndată.

În baia dela Căinel s'a surpat în 2 Martie o boltitură, zdrobind și îngropând sub petri și pământ pe băieșul G. Székely.

Jertfa acetylenului. Cetim în „B. Hirlap” dela 5 Martie a. c.: „Oficiantii fabricii de patroane din Csepelsziget, abia și-au deschis Sâmbătă casina, și azi (în 4 Martie) s'a și întâmplat o feroasă nenorocire în societatea lor. Ei au luminat localul casinei cu *acetylen*. Mașina producătoare au așezat-o în pivniță. Mașinistul Vidakovics a lucrat azi (în 4 Martie) ceva în apropiere de mașină, când d'odată, cum, cum nu, că nu se știe, acetylenul din mașină a explodat, și i-a rupt și svîrlit nenorocitului mașinist capul! La sgomotul exploziei au grăbit mai mulți în pivniță, dar' n'au mai găsit decât trupul ciung al mașinistului. Până la cercetarea prin oamenii poliției, trupul i-a fost lăsat pe locul ucișigăsei exploziuni. Vidakovics era om cu familie, tinăr, și pentru tristul lui sfârșit toți simt părere de rău”.

Notarul din Șoimuș (I. Deva) Lazar A., a fost suspendat pentru mai mult abuzuri de oficiu.

Reîntorși din America. În L. St. Nicolae (Ungaria) au sosit zilele astea napoi din America peste 100 de inși cari plecaseră în America după fericire. Au sosit foarte necăjiți blăstâmând pe afurisii agenți cari i-au îndemnat să plece! Le-a mers rău de tot. Ci-că abia din 3 dacă se mai fericeste câte 1 cu dusul în America!

Foc a fost în 2 Martie în Hărău (I. Deva). Au ars casele și edificiile alor 6 economi.

Vișel cu două capete. În Monostor lângă Lugoj a văzut zilele acestea lumina zilei un vișel cu două capete normale. Monstrul se bucură până acum de cea mai deplină sănătate.

Corul bisericii române din Buda-pesta invită la *Concertul* împreună cu *dans*, ce-l arangiază Duminecă, 9 Martie n. 1902, în sala hotelului „Royal” sub patronagiul Ilustrităților Lor, Domnilor George Ioanoviciu de Dulău și Valea-mare, secretar de stat în pensiune, etc. și Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților, etc., cu binevoitorul concurs al d-șoarei Clotilda Oltean, absolventă a academei de musică din loc, al dlui Iuliu cav. de Pușcariu, student octavan și al copilașului artist Ernestin Lengyel de Bağota. Venitul curat este destinat pentru biserica rom. din loc.

Licitare de ziare, ca subabonament, are loc Duminecă d. a. în casina rom. din loc.

Tren vecinal — electric. Cu începere dela 1 Mai n. vor comunica pe liniile Arad — Mezőhegyes și Arad — Gurahonț, aparținătoare căilor ferate Arad-Cenădene, *vagoane cu motor electric, pentru călători*.

Pânea „Comiss” a cătanelor, își are și ea istoria sa, pe care o foaie a brutarilor, ce apare în Viena, o scoate de curând la iveală. Și numita foaie vrea să dovedească, că numirea aceasta nu i-s'a dat pânei în înțelesul de azi, pentru-că adecă ar fi o pâne ordinară, ci cu totul altcum a ajuns la ea. Numirea ci-că i-ar veni din rășboiul de 30 de ani. Când Wallenstein cu trupa lui

de rășboinici aleși, nobili, a plecat asupra Stralsundului, i-s'a întâmplat că în orașele prin cari trecea, nu putea găsi destulă pâne bună pentru soldații sei dedași cu traiu bun. De aceea a fost numită o *comissie* care să adune sęcără, orz, cucuruz și mestecându-le potrivit cu grâu, să facă din ele o pâne totuși mistuibilă. Pânea astfel supraveghiată de comisie, a fost numită pânea comisiei (Comissions-Brod), apoi au prescurtat-o zicându-i numai „Comiss-Brod” și a rămas „comiss” până în ziua de azi. Necrezătorii însă întreabă pe apărătoarea foaie vieneză că, bine-bine, dar' oare nu cum-va tocmai calitatea acestei pâni a făcut pe cei-ce o mistuia, să-i scurte așa de cu alt înțeles numele?

— Suntem făcuți atenți, că am înțeles greșit articolul ziarului „Cronica” din București, care amintea de episcopul Melehisedec, care n'a fost ales Metropolitan al Moldovei pentru rusofilismul seu. Nu acum, ci la alegerea trecută la acel scaun, s'a întâmplat asta. Azi învătutul episcop nu mai trăeste.

Literatură

„*Cartea de aur*”. Peste câteva zile apare: „*Cartea de aur*”, op ce cuprinde *istoria luptelor politice-naționale* ale Românilor de sub coroana ungară din vechi vremuri, de pe timpul Principilor calvini ai Ardealului, până în zilele noastre, de dl T. V. Păcăjian, publicist. Acum apare volumul I. o bogată și prețioasă colecțiune de *acte și documente* referitoare la luptele noastre din trecut. Oplu e o colecție de *documente* așezate în chip potrivit, ca ele să grăească cetitorilor despre bărbăția și istețimea ori slăbiciunea conducătorilor națiunii prin vremi. Începe cu istoria Bisericii sub principii calvini ardeleni, arată diplomele date privind și pe Români, Unirea, pășirile episcopilor în scris pentru poporul român, anii redesteptării 1848—49, lupta arhierilor și mirenilor, frământările generale din țară, proclamațiunile, acțiunea lui Șaguna, Butean, Dragoș, Erdélyi, și absolutismul (1850 până în 1859).

Volumul acesta, ieșind de 50 coale tipar, costă 10 coroane. Vor apare de tot 8 volume.

Recomandăm mai ales pentru bibliotecii, valorosul op.

Mulțumită publică.

Cu ocaziunea producțiunii teatrale a meseriașilor români din loc, au încurs peste tot 253 cor. 90 fil., din care subtrăgându-se speșele de 169 cor., rămâne un venit curat de 84 cor. 90 fil.

Au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii domni: Ioan I. Vulcu, 5 cor.; Dr. A. Vlad, 4 cor.; Dr. A. Muntean, 2 cor.; I. V. 2 cor.; Nic. Părău, G. Bogdănescu câte 1 cor.; I. Fleșeriu, 80 fil.; G. Oprean, Nic. Voina, inv., N. Deac, inv., N. N. câte 40 fil.; R. Balomiri, 20 fil.

Orăștie, 25 Febr. 1902.

Comitetul arangeator.

Cu ocaziunea producțiunii teatrale dată la 16 Febr. în Brad, au contribuit cu ebolul următorii dni: Francisc Ulein (Baia-de-Criș) și Francisc Molinar câte 2 cor.; Alexandru Draia, inv. pens. 3 cor.; au suprasolvit: Ioan Germân, 80 fil.; Petru Rimbaș, compt. 1 cor. 60 fil.; Aron Feier, George Bolcu și Julia George câte 20 fil.; Vasile Boneu, 50 fil.; Grigore Borza, vegh. de băi 1 cor. 60 fil.; Pavel Pop, măestru funar, Dr. P. Oprișă, profesor, Ioan Cutean, comerc., I. Bărna, inv. câte 40 fil., Romul Coșoiu, comerc. a contribuit 4 cor.; George Ometa, comerc. și Ursa câte 1 cor.; P. Cioflica, croitor și A. Ciugudean, oficial de bancă câte 1 cor. 20 fil.; Bontos Simu, Dr. I. Radu, prof., Banciu T., Lendvay, I. Ierna, timar, Costea Nicolae, timar, C. Gradină, vice-not., I. Socaciu, sodal comerc. au suprasolvit câte 20 fil.; Drd. T. Tisu, 40 fil. și Toma Oșel, măes. zidar a contribuit 2 cor.

Vasile Boneu.

Redactor resp.: IOAN MOȚA

Băiat de prăvălie.

În prăvălia mixtă a subscrișului, în Pui, se primește numai decât ca învătacel un băiat, dela care se recere și oare-care școală. Cei cari au terminat măcar una ori două clase gimnasiale, vor fi preferiți.

Petru Clecan,
comerciant în Pui.

„ARDELEANA”
institut de credit și de economii, societate pe acții în Orăștie.

RAPORTUL DIRECȚIUNII

Onorabilă adunare generală!

Venind a Vă raporta despre al XVI-lea an de gestiune, adecă anul 1901, cu mult și sincer regret Vă aducem la cunoștință, că directorul nostru executiv *Dr. Ioan Mihu*, în decursul anului a renunțat la postul purtat fără întrerupere dela fondarea institutului nostru, urmată la anul 1885.

Meritele ce și-le-a câștigat primul nostru director executiv pentru întemeierea și conducerea înțeleaptă a „Ardeleniei”, la starea sa de astăzi, nu au trebuință de a fi îndeosebi expuse la acest loc, pentru-că sunt prea bine cunoscute domnilor acționari și publicului nostru.

Drept aceea ne mărginim a Vă comunica, că urmând sentimentelor noastre de iubire și recunoștință și fiind prea convinși, că ne aflăm în perfectă consonanță cu vederile D.-Voastre, am decis din acel prilej:

a) a vota fostului director executiv mulțumită protocolară pentru serviciile prestate institutului;

b) a procura și a așeza în sala Direcțiunii tabloul seu;

c) a compune, pe basa actelor oficioase ce se află în archiva noastră, istoricul institutului pe acel timp, cât a stat sub conducerea sa.

Totodată Vă comunicăm, că fostul director *Dr. Ioan Mihu*, nu și-a desfăcut legăturile sale cu institutul, rămânând și mai departe membru în direcțiune și *președinte* al aceleia.

La postul de director devenit vacant, cu votul unamin al direcțiunii, am ales pe *Dr. Aurel Vlad*, până aci avocat în Deva, care la 1 Noemvrie 1901 și-a și ocupat postul.

Trecând la expunerea operațiunilor și rezultatelor obținute în anul expirat, Vă raportăm, că *institutul nostru și în acest an, a continuat dezvoltarea sa progresivă din trecut*, ceea-ce evident reiese din cifrele Bilanțului, încheiat la finea anului cu rigoarea obicnuită și până acum.

Activele institutului s'au încheiat cu cor. 3,519,738.45, au crescut deci cu cor. 142,779.28; *fondurile proprii* ale acționarilor fac cor. 848,665.69, deci cu cor. 34,047.68 mai mult în raport cu trecutul și reprezintă peste 24% a activelor și peste 42% a depunerilor totale; *stocul efectelor publice* ce le avem, s'a înmulțit cu cor. 5550 și a ajuns cifra de cor. 145,379.15; *venitul brut* a crescut cu cor. 35,431.16, ear' *profitul curat* cu cor. 9283.13. *Împrumuturile acordate de institut* s'au ridicat cu cor. 70,933.45, ear' investirea în *întreprinderea electrică R. Kaess*, este mai mare cu cor. 75,670.06.

Singur ramul *depușerilor* ne arată un regres de cor. 54,306.22 față cu anul premers, din care cauză am și usat în acest an în măsură mai mare de creditul de reescompt, ce ne-a stat în abundență la dispoziție.

Regresul constatat în ramul depușerilor, se explică însă în de-ajuns prin împrejurările speciale, create institutului prin un grup de acționari, cari în ajungerea scopului ce l'au urmărit, s'au încercat a ne face deosebite greutăți și nu odată s'au folosit de mijloace de luptă, cari sub alte împrejurări ar fi putut servi spre paguba și compromiterea institutului nostru, ear' în cele din urmă, fără lipsă vedită, au înființat un institut de concurență în piață, ridicându-și capitalele eloclate la institut.

Dacă cu toate aceste sfortări regretabile, institutul nostru și în acest an a dat înainte, ne place a crede, că încrederea majorității preponderante a acționarilor nostri și a publicului mare cunoscător a împrejurărilor locale, nu a slăbit întru nimica.

Stăruința noastră a fost și va fi: a ne arăta demni de această încredere.

Conduși de dorința a Vă presenta un Bilanț cât se poate de real, am aflat a face următoarele abscrieri și anume:

la pretensiuni dubioase	cor. 4334.—;
la speșe procesuale	« 2850.09;
la realități	« 1003.39 și în fine
la mobiliar	« 920.45
Total	cor. 9107.93

În ce privește împărțirea profitului curat de cor. 77,119.91, realizat în anul 1901, Vă prezentăm următorul proiect:

1. Pentru interese de 5% la 5000 acții . . . . . cor. 25,000.—
2. « fondul de rezervă . . . . . « 2609.91
3. « tantiema membrilor în direcțiune . . . . . « 4690.—
4. « « comitetului de supraveghiere . . . . . « 1042.—
5. « « directorului executiv . . . . . « 1042.—
6. « « funcționarilor . . . . . « 3126.—

Transport cor. 37,509.91

Transport cor. 37.509.91

7. Pentru scopuri culturale și filantropice:

a) ptru fondul »Reun. Econ.« cuota VII. cor. 1000—	
b) « « biser. gr.-or. din Feredeau « 100—	
c) « biserica gr.-or. din Gelmar . . . « 100—	
d) « școala gr.-or. din Vaidei . . . « 100—	
e) « « « Vinerea . . . « 100—	
f) « societ. »Rom. Jună« din Viena . « 100—	
g) « « »Petru Maior« din Bpesta « 100—	
h) « Reun. fem. r. din com. Hunedórei « 100—	
i) « masa studenților din Brașov . . « 100—	
j) « »Casina română« din Orăștie . . « 400—	
k) « anticipări restituite . . . . . « 586.09	
l) la dispoziția direcțiunii . . . . . « 339.91	3126—
8. Pentru dividendă de 5% la 5000 acții . . . . . cor. 25.000—	
9. « fondul special de rezervă . . . . . « 5000—	
10. « « de pensiuine . . . . . « 2000—	
11. « « « zidire . . . . . « 4000—	
12. « profit transportat . . . . . « 484—	
Total . cor. 77.119.91	

La 31 August a anului trecut, ni-s'a dat ocazie a face prima încheiere la *Întreprinderea electrică R. Kaess*, și ne aflăm în plăcuta poziție a Vă raporta, că conform Bilanțului făcut la acel dat, sumele investite în această întreprindere, deja în primul an de gestiune au fructificat 7.7%, ceea-ce considerând mersul întreprinderii dela acel termin până în prezent, ne îndreptățește la frumoase prospecte pentru viitor.

Asemenea Vă comunicăm, că instituirea *Cancelariei advocațiale propriie*, s'a validat peste așteptare, atât relativ la rezultatele ei *financiare*, cât și mai ales, ce privește cruțarea clientelei noastre de șicane și spese procesuale netrebuite.

În fine Vă notificăm, că urmând dispozițiilor statutare, de astădată trebuie întregite prin alegere locurile, ce le-au ocupat până acum în direcțiune membrii Aurel P. Barcianu, Ios. de Orbonaș și Ioan I. Vulcu.

Ajunși la finea raportului nostru anual, Vă rugăm a intra în deliberarea și decidera obiectelor cuprinse în programa adunării prezente și a ne absolve pentru gestiunea anului despre care Vă facem samă.

Din ședința plenară, ținută la 28 Febr. 1902.

Direcțiunea.

RAPORTUL COMITETULUI DE SUPRAVEGHIERE

Onorată adunare generală!

Pentru rezolvirea agendelor, avizate prin legea comercială și regulamentul pentru afacerile comitetului de supraveghiere la compețița noastră, am ținut în decursul anului 1901 25 de ședințe, în cari am censurat pe rând fiecare ram de operațiune și valorile institutului, am scontrat cassa în mai multe rânduri și totdeauna am aflat deplină corectitate, în ce privește starea valorilor și inducerea în registrele societății.

Bilanțul încheiat cu finea anului 1901, după-ce l'am examinat poziție de poziție și confrontat cu măestrul, l'am aflat în consonanță cu prescriesele legii și a statutelor.

Asemenea ne alăturăm la propunerile Direcțiunii în ce privește distribuția profitului curat, cari sunt basate pe dispozițiile statutare.

În fine, după-ce Veți fi aprobat Bilanțul, Vă rugăm a vota Direcțiunii și comitetului de supraveghiere absolutoriul pentru anul de gestiune expirat.

Orăștie, la 28 Febr. 1902.

Comitetul de supraveghiere:

Dr. Ioan Pop m. p. Dr. Romul Dobo m. p.

Procopiu Herlea m. p. Ioan Branga m. p. Ioan Moța m. p.

Convocare.

Domnii acționari a institutului nostru prin aceasta sunt rugați a se presenta la a

XVI-a adunare generală anuală ordinară

ce se va ține în 27 Martie st. n. 1902 înainte de amiază la 9 ore în localul institutului cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării prin președinte.
2. Presentarea:
  - a) Raportului anual al direcțiunii;
  - b) Raportului comitetului de supraveghiere;
  - c) Bilanțului anual.
3. Deciderea asupra rapoartelor, bilanțului și împărțirea profitului curat.
4. Alegerea alor 3 membrii în direcțiune pe durată de 3 ani.
5. Eventuale propuneri făcute conform statutelor.
6. Alegerea alor 2 acționari pentru verificarea procesului verbal luat.

Domnii acționari, cari doresc a lua parte la această adunare generală, fie în persoană, fie prin plenipotență, sunt rugați a depune acțiunile și documentele de plenipotență la cassa institutului în termenul precizat prin §. 20 al statutelor, adică până în 26 Martie a. c. la 5 ore sara.

Orăștie, la 28 Febr. n. 1902.

Direcțiunea.

„Minerva“ inst. tipogr. în Orăștie.

Active.

Contul Bilanțului.

Pasive.

Active.		Contul Bilanțului.		Pasive.	
	cor.	fil.		cor.	fil.
Cassa în număr	48.524	43	Fonduri proprii:		
Efecte publice	145.379	15	Capital social . . . . . cor.	500.000—	
Efectele fondului de pensiuine	40.454	46	Fond gen. de rezervă	183.258.33	
Imprumuturi pe cambii cu giranți	1.190.929	06	Fond special de res.	124.952.90	
» » » cu acop. hipot.	651.531	71	Fond de pensiuine	40.454.46	848.665 69
» » » hipotece	481.909	94	Interese anticipate pro 1902		29.892 66
» » » obligațiuni cu caventi	356.117	50	Avans. d. banca aus.-ung. cor.	59.700—	
» » » efecte publice	1.620	—	Cambii reescomptate	494.024—	
Întreprinderea electrică R. Kaess	235.398	85	Dep. spre fructificare	2.007.906.09	
Conturi-courante	48.587	57	Dividende neridicate	200—	2.561.830 09
Realități . . . . . cor. 216.892.47			Diverse conturi creditoare		2.230 10
după amort. d. hotel „Central” și „Széchenyi” de	1.003.39	215.889 08	Profit curat		77.119 91
Mobilier . . . . . cor. 9.204.59					
după amortisare de 920.45		8.284 14			
Diverse conturi debitoare și int. restante	95.112	56			
	3.519.738	45		3.519.738	45

Spese.

Contul Profitului și Perderilor.

Venite.

Spese.		Contul Profitului și Perderilor.		Venite.	
	cor.	fil.		cor.	fil.
Interese:			Profit transportat din anul trecut	1.205	48
pentru fondul de rezervă cor. 7.312.98			Interese:		
» dep. spre fructific. » 109.106—			dela împ. pe camb. cu gir. cor. 103.211.19		
» cambii reescompt. » 30.886.93	147.305	91	d. împ. pe cam. cu acop. hip. » 48.046.08		
Spese:			» » pe hipotece . . . . . » 42.254.65		
salarii . . . . . cor. 16.853.60			» » pe oblig. cu caventi » 34.929.17		
chirie, porto, diverse . . . . . » 5.863.86	22.717	46	» » pe efecte publice » 47.78		
Contribuțiune:			» efecte publice . . . . . » 6.404.70		
directă . . . . . cor. 11.866.28			» conturi-courante . . . . . » 2.713.57	237.607	14
de 10% la int. de dep. » 10.910.60	22.776	88	Venite dela întrepr. electrică R. Kaes	15.634	62
Amortisare:			Provisie și alte venituri	7.232	76
din realități . . . . . cor. 1.003.39			Chirie	10.164	—
» mobilier . . . . . » 920.45	1.923	84			
Profit curat	77.119	91			
	271.844	—		271.844	—

Orăștie, la 31 Decembrie 1901.

N. Vlad m. p., Aurel P. Barcianu m. p., Dr. Ioan Miha m. p., Dr. Aurel Vlad m. p., Romul Nicoară m. p.,
 membru în dir. membru în direcțiune. președintele direcțiunii. director executiv. comptabil.
 Ios. de Orbonaș m. p. Dan. David m. p. Dr. St. Erdélyi m. p. Ioan I. Vulcu m. p. Nic. Andreiu m. p.
 membrii în Direcțiune.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în bună regulă.

Orăștie, la 28 Februarie 1902.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Procopiu Herlea m. p. Dr. Romul Dobo m. p. Dr. Ioan Popu m. p. Ioan Branga m. p. Ioan Moța m. p.

„HONDOLEANA” însoțire de anticipațiune și credit în Hondol.

Incheierea compturilor pe anul 1901.

Activa—Vagyon		Contul Bilanț.		Teher—Pasiva	
	cor.	fil.		cor.	fil.
Cassa în număr—Pénztári készlet	1021	77	Părți fundamentale—Törzsbetétek	19541	—
Cambii escomptate—Leszámitolt váltok	72695	—	Depuneri și interese capitalizate—Betétek	29891	83
Realități—Ingatlan vagyon	300	—	Fondul de rezervă—Tartalékalap	1992	55
Mobilier—Felszerelés 388.36			Fondul special de res.—Küiön tartalékalap	250	—
după det. de 5 p.—5 p. törl. 19.40	368	96	Reescompt—Visszleszámitolás	22400	—
Interese restante—Hátralékos kamatok	2609	78	Dividendă neridicată—Fel nem vett osztalék	364	02
Div. cturi debit.—Különbféle tartozó számlák	440	58	Interese transitoare—Átmeneti kamatok	322	15
	77436	09	Conturi creditoare—Hitelezők	93	22
			Profit curat—Tiszta nyeresemény	2581	32
				77436	09

Eșite—Kiadás

Contul profit și perderi.

Bevétel—Intrate

Eșite—Kiadás		Contul profit și perderi.		Bevétel—Intrate	
	cor.	fil.		cor.	fil.
1. Interese de depuneri—Betéti kamatok	1517	53	Interese—Kamatok	7026	14
2. Int. de reesc.—Visszleszámit. kamatok	2195	46	Provisiuni—Jutalék	1182	50
3. Salarii—Fizetések	2000	—	Diverse—Különbféle	1161	70
4. Marce de presentă—Jelenleti jegyek	451	—			
5. Contribuție—Adó	540	—			
6. 10 p. dare d. dep.—Betétek utáni adó 10 p.	140	12			
7. Competință de timbru—Bélyeg illeték	52	—			
8. Chirie—Házbér	57	—			
9. Det. de mobilier—Felszerelés törlesztés	19	40			
10. Diverse spese—Különböző költségek	816	51			
Profit curat—Tiszta nyeresemény	2581	32			
	9370	34		9370	34

Propunerea direcțiunii relativ la împărțirea profitului net: A tiszta nyeresemény felosztása iránt tett igazgatosági javaslat:

5 pr. dividendă membrilor	K 977.05	5 pr. osztalék a tagoknak	
10 » statutare fondului de rezervă	K 258.13	10 » tartalékalapnak	
3 » statutare pentru scopuri de binefacere	K 77.43	3 » jótékonycélokra	
4 » supradividendă membrilor	K 781.64	4 » felül osztalék a tagoknak	
Supradotațiune fondului de rezervă	K 100—	Hozzá járulás a rendes tartalékalapba	
» special de rezervă	K 100—	Hozzá járulás a külön tartalékalapba	
Restul din profit se se transpună pe anul viitor.		A maradék a tiszta nyereseményből az 1902. év bevételében.	

Hondol, 31 Decembrie 1901.

P. A. Mihutz m. p., director. P. Gabor m. p., controlor. Sabin I. Piso m. p., cassar. Eugen Grecu m. p., secretar.

MEMBRII DIRECȚIUNII:

A. Oprea. S. Deac. M. Furdoiu. Gl. Crainic. I. Bucurestian. I. Lucacel.

Bilanțul prezent examinandu-se din partea subscrisului comitet de supraveghiere, s'a aflat în ordine și consonanță cu cărțile principale și auxiliare purtate la însoțire.

Hondol, 2 Februarie 1902.

S. Vlad m. p., preș. I. Piso m. p., membru. I. Moța m. p., membru. N. Fărcaș m. p., membru.

Editor: Ioan Moța.